

Keresetjog és kereseti jog

I. BEVEZETÉS

Az írás címe talán szokatlannak tűnhet, aminek az az indoka, hogy a „keresetjog” és a „kereseti jog” fogalmak a jogirodalomban gyakran azonos jelentéstartalomban, többször felcserélve, egymás szinonimáiként jelennek meg. A két fogalom közös gyökere és kiindulópontja a *kereset* kifejezés. A kereset már a régi magyar jogirodalomban olvasható megfogalmazás szerint is a „törvénykezésben általában valakinek valamely követelése vagy panasza egy másik ellen, s azokkal egybekötött *igazságszolgáltatási kérelem* a bíróság előtt”.^[1] A jelen írás formabontó annyiban, amennyiben az általánostól és a megszokottól eltérő módon a vizsgálat tárgyát *a részből az egész felé haladva* és nem fordítva, *az egészből a rész felé haladva*, a keresetjog–kereseti jog kérdését a jogértvényesítés folyamatába és alkotmányos, alaptörvényi összefüggésbe igyekszik beilleszteni. A vizsgálat a kereset fogalmából (magánjogból) kiindulva a jogvédelmi igényen keresztül a bírósághoz fordulás jogáig (közjoghoz–alkotmányjoghoz–államjoghoz) kíván eljutni. „A *keresetjog súlypontja nézetem szerint a perben keresendő*.”^[2] Ez a megállapítás Plósz Sándortól, a keresettel kapcsolatos első jelentős és meghatározó tanulmány szerzőjétől származik. Az idézett definíció szemléletesen kifejezi, hogy a *keresetjog* fogalom hol, a jogterület mely részén helyezhető el. A kereset (actio) elnevezés kétarcúságát már a római jogban is felismerték. A római jogi regula szerint „a kereset nem más jog arra, hogy ami bennünket megillet, azt perrel érvényesítsük”. Az idézet alapján a kereset magát az igényérvényesítési formát (pert), és a perben érvényesíteni kívánt igényt (jogot) is tartalmazza. A magyar jogban már Plósz Sándor iránymutató, keresetjogra vonatkozó értekezése előtt megkülönböztették egymástól a keresetjogot és a kereseti jogot. A „keresetjog olyan személyes jog, melynél fogva valaki bizonyos ügyben az illető bíróságnál vagy törvényszék előtt valaki ellen valamely keresetet, vagyis pert indíthat. Különbözik ettől a *kereseti jog*.”^[3] A *kereseti jog* „azon jog, melyre támaszkodva valaki valamely bíróságnál keresetet indíthat.”^[4]

[1] Czuczor – Fogarasi, 1862, 3. kötet első füzet, 568.

[2] Plósz, 1876, 4.

[3] Czuczor – Fogarasi, 1862, 3. kötet első füzet, 568.

[4] Czuczor – Fogarasi, 1862, 3. kötet első füzet, 568.

Nizsalovszky Endre akadémiai székfoglalójában kifejtett álláspontja szerint „a mai jogi gondolkodás számára a jog a prius, a keresetjog a posterius. A jog az ok, a kereset az okozat... Ezzel szemben a római jogban az actio a prius. Ez nem az, amit ma kereset, keresetjog alatt értünk, hanem önálló kifejezése a jognak, vagy még inkább jogigénynek.”^[5] Sárffy Andor későbbi, perjogi monográfiájában megjelent megfogalmazása szerint „a keresettel érvényesített jogtól, amely majdnem mindig magánjog – röviden a kereseti jogtól – meg kell különböztetnünk a keresetjogot.”^[6] Sárffy Andor szerint a keresettel érvényesített jog, a kereseti jog, amely majdnem mindig magánjog, a keresetjog pedig a bírósággal szemben fennálló (közjog) jogvédelmi igénynek egyik faja.^[7] Rátonyi Tamás szerint a keresetjog kizárólag a keresetlevél elfogadásához és tárgyalásra kitévéséhez fűződő eljárásjogi kategória („kinek mennyiben van joga arra, hogy az állam igazságszolgáltatási szervét mozgásba hozza”). Szerinte „a kereseti jog problematikájának központi kérdése, hogy milyen rendező elv sorolja egyes kérdések vizsgálatát a per-előtti szakba, ezektől téve függővé a keresetjogot”.^[8] A két fogalmat lecsupaszítva a kereseti jog alapján a magánjog áll szemben a keresetjoggal összefüggésbe hozható közjoggal. A keresetlevél tartalmi kellékei között megtalálható az érvényesíteni kívánt jog (Pp. 121. § (1) bek. c. pont) meghatározása (kereseti jog), viszont a keresetlevél tartalmi elemeiből nem állapítható meg, de annak bíróságra történő benyújtása azt feltételezi, hogy a fél a jogvédelmet az államtól kéri (keresetjog). A szocialista eljárásjogban a kereseti jog „eljárási értelemben a félnek az a joga, hogy bírósághoz fordulhasson. Ez más megjelöléssel a keresetindítási jogot jelenti. Az anyagi jogi értelemben felfogott kereseti jog viszont annak követelésére irányuló jogosítvány, hogy a bíróság a fél által megjelölt keretek között adjon helyt a keresetnek és ehhez képest az állami kényszer igénybevételével rendezze a másik fél magatartását.”^[9] A keresetről való, abból kiinduló gondolkodás a Pp. célján, alapelvein és az Alaptörvény rendelkezésein keresztül a kérdéskör magánjogba és közjogba való beágyazottságát is igyekszik be-, illetve kimutatni. Ez azért is érdekes lehet, mert a keresetnek is vannak magánjogi és közjogi elemei is, de a jogérvényesítés folyamatát, illetve a bírósághoz fordulás jogát (*Access to Justice*) is átszövik magánjogi és a közjogi (alkotmányjogi) jellegzetességek, sajátosságok.

[5] Nizsalovszky, 1940, 3. Kiemelés tőlem – L. J. <http://nizsalovszky-endre.blogspot.hu/p/az-alanyi-maganjog-es-perjog.html>

[6] Sárffy, 1946, 181. Kiemelés tőlem – L. J.

[7] Sárffy, 1946, 181.

[8] Rátonyi, 1971, 5–26..

[9] Novák, 1966, 32.; idézi: Bacsó-Beck-Móra-Névai, 1959, 205.

II. A KERESSET JELLEMZŐI – SZUBJEKTÍV MEGKÖZELÍTÉS

A kereset e fejezetben meghatározott jellegzetes tulajdonságai a szerző szubjektív (személyes) megközelítését tartalmazzák. A keresettel összefüggésben nem kerülnek szóba az egyetemi tankönyvekben előadottak szerint a kereset fajtái (marasztalási, megállapítási és jogalakítási kereset), *a kereset elemei* (a kereset alanya, a kereset tárgya és a kereset címzettje). A kereset jellemzői kapcsán a tanulmány nem tér ki a keresetjogi elméletek ismertetésére sem,^[10] csak annyiban, amennyiben az a téma szempontjából szükséges és indokolt. A „kereset” fogalom a korábbi gyakori és ismert osztályozás és csoportosítás nélkül, kizárólag a tanulmány által vizsgált kérdések keretei között jelenik meg.

A hatályos Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 121.§ (1) bekezdése szerint: *„a pert keresetlevéllel kell megindítani”*,^[11] de a keresetindítás nem szükségszerűen csak ilyen, illetve ebben a formában történhet. A keresetindítás másik formája, ha a fél a bíróságon, félfogadási napon megjelenik, és a kérelmét jegyzőkönyvbe mondja (Pp. 94. § (1) bek.).^[12] A kereseti kérelmet és az érvényesíteni kívánt jogot, valamint az annak alapjául szolgáló tényeket nem a „keresetlevél”, hanem a bíróság által ügyfélfogadási (közkeletű elnevezés szerint „panasz”) napon felvett „jegyzőkönyv” tartalmazza. Magyary Géza szerint „a keresetlevél, az idéző kérelem felperes kérelme aziránt, hogy *a bíróság a feleket egy bizonyos határrapra a per felvétele céljából idézze meg.*”^[13] A bíróság által felvett és a kérelmező nyilatkozatát tartalmazó jegyzőkönyv ilyen szempontból teljesen egyenértékű az eljárást a jegyzőkönyvvel azonos módon megindító keresetlevéllel. A megfogalmazás, mely szerint a pert keresetlevéllel kell megindítani annyiban pontatlan, hogy ekkor ténylegesen a keresetlevél benyújtása nem a pert, hanem az eljárást indítja meg. A pert a keresetlevél abban az esetben indítja meg, ha a keresetlevél alapján beállnak a perindítás joghatályai (Pp.128. §),^[14] ez esetben ténylegesen bekövetkezik a perindítás. A keresetlevél bíróságon való benyújtása az eljárást indítja meg, amely egyelőre ekkor még csak a felperes és a bíróság között van folyamatban. A keresetlevél bíróságon történő előterjesztése feltételes perindításnak tekinthető (attól a feltételtől

[10] A keresetjogi elméletek jogalkalmazásra gyakorolt hatására nézve: Király, 2012, 118–136.

[11] A Polgári perrendtartásról szóló törvény tervezete (2016. április 11.) 173. § (1) bekezdése szerint: „A pert a felperesnek az alperes ellen a keresetlevéllel kell megindítani” — http://www.kormany.hu/download/c/4c/a0000/20160411%20Pp%20el%C5%91terjeszt%C3%A9s_honlapra.pdf (letöltés dátuma: 2016. július 8.) A tervezetet a Kormány még nem tárgyalta meg, ezért nem tekinthető a Kormány álláspontjának. A T/11900. számú törvényjavaslat a polgári perrendtartásról 169. § (1) bekezdése ugyanezt a megfogalmazást tartalmazza (forrás: www.parlament.hu/irom/40/11900/11900.pdf 2016. november 26.) A tanulmány kéziratának lezárása időpontjában az Országgyűlés által már elfogadott, 2018. január 1-től hatályos Pp. normaszövege még nem volt hozzáférhető, annak megjelenésére még nem került sor, ezért a tanulmányban a hivatkozás az új Pp. törvénytervezetére és az új Pp. törvényjavaslatra történik.

[12] Az új Pp. tervezete és az új Pp. törvényjavaslat ezt a jogintézményt nem tartalmazza.

[13] Magyary, 1924, 346.

[14] Az új Pp. tervezet 183. § (1) bek., az új Pp. törvényjavaslat 180. § (1) bek.

függ, hogy az az ellenérdekű fél számára a bíróság által kézbesítésre kerül-e a per első tárgyalásra szóló idézéssel együtt).

A keresetlevél (*libellus vagy libellus actionalis*^[15]) része a kereset, pontosabban a kereset tárgya és a kereset tartalma (Pp. 121. § (1) bek. c., e. pont),^[16] vagyis az érvényesíteni kívánt jog, és az annak alapjául szolgáló tény(ek) és azok bizonyítékainak megjelölése, és a bíróság határozott döntésére irányuló kérelem előterjesztése. A jogirodalomban a keresetben érvényesíteni kívánt jog megjelölése a kereset tárgya, a bíróság döntésére irányuló határozott kérelem a kereset tartalmának tekinthető (Kengyel Miklós). A kereset alapját azok a tények alkotják, amelyekből felperes a jogát származtatja. A kereset alapját tevő tények összessége alkotja a kereseti tényállást.^[17] „A kereset elemeinek nézőpontjából a kereset alapja a tényállás.”^[18] A jogirodalomnak hosszú idő óta vitatott kérdése az, hogy a bírósági döntés meghozatalához a jogállításnak (Plósz Sándor), vagy a tényállításnak (Magyary Géza) van-e döntő jelentősége? Ennek a felvetésnek lehet része, hogy keresetlevélben az érvényesíteni kívánt jog alapjául szolgáló tényeket csak annyiban kell meghatározni, amennyiben az más jogtól való megkülönböztetéshez elegendő (kereset individualizálása), vagy a keresettel érvényesíteni kívánt jog (jogviszony) alapjául szolgáló összes tény megjelölése szükséges (kereset szubsztanciálása). A régi, 1911. évi Pp. a kereset individualizálása elvét követte, az igazság kiderítésére törekvő szocialista Pp. a kereset szubsztanciálása elvét alkalmazta, a hatályos Pp.-t érintő, rendszerváltás óta bekövetkezett módosítások már a kereset individualizálása irányába mutatnak. Az új Pp. a keresetlevéllel kapcsolatos követelményként határozza meg: 1.) ha a keresetlevéllel kapcsolatos követelmény az individualizációra korlátozódik, az alperes a kereset tisztázásáig nincs abban a helyzetben, hogy a keresetre nyilatkozzék; 2.) a kereset szubsztanciálása alapján viszont az alperes korábban kerülhet abba a helyzetbe, hogy a keresetre nyilatkozzék.^[19] A bíróságnak a kereseti kérelem és alperesi ellenkérelem keretei közötti alapos döntéséhez az annak alapjául szolgáló tények teljes körű feltárása és megállapítása szükséges. A jogirodalomban fellelhető álláspont szerint a jogállítás és a tényállítás elválaszthatatlan egységet képez, mert „a fél csak annak az alanyi jognak az érvényesítését kezdeményezheti eredményesen, amelyet az általa állított tények megalapoznak”.^[20] A hatályos Pp. nem határoz meg prioritást a jog és a tény között, a keresetlevélben mindkettőt meg kell határozni. Az első hazai polgári törvénykezési eljárást szabályozó törvény szerint a felperes keresetében tartozott meghatározni a jogalapot és a tényeket, és köteles volt minden bizonyítékot mellékelni.^[21] Az első polgári perrendtartás szerint a felperesnek

[15] Törvénytudományi Műszótár, 1843, 227.

[16] Az új Pp. tervezet 174. § (2) bek. a.-d., az új Pp. törvényjavaslat 170. § (2) bek. a., b.

[17] 2/2010. (VI.28.) PK vélemény 5. a. pontjához fűzött indokolás.

[18] Pákozdi, 2014, 342.

[19] Az új Polgári perrendtartás koncepciója, 2015, 46.

[20] Éless – Parlagi, 2014, 356.

[21] A polgári törvénykezési rendtartás tárgyában született 1868. évi LIV. törvény 64. §.

a keresetlevélben elő kell adnia azt a jogot, melyet érvényesíteni akar, és a határozott kérelmet. A jog alakszerű megjelölése nem volt szükséges, hanem a jogállítást a kereset egész tartalmából kellett megállapítani. A keresetlevélben továbbá előadandók voltak azok a tényállítások, amelyekből felperes a keresetét származtatta, valamint azok bizonyítékai.^[22] Az új Polgári perrendtartás koncepciója szerint a felperesnek határozott kereseti kérelmet kell előterjesztenie, amelynek alkalmasnak kell lennie arra, hogy a bíróság az ügyet – az ismételten visszahozott osztott tárgyalási rendszer alapján – perfelvételi tárgyalásra kitűzze. A keresetlevélnek tartalmaznia kell a felperes *tényállításait, jogállításait*. A jogalkotó az új Pp. elképzelése szerint a járásbírói bemeneti szinthez képest a törvényszéki bemeneti szinten a kötelező jogi képviselőre tekintettel, a keresetlevéllel szemben szigorúbb tartalmi követelményeket támaszt. A Kormány új Pp. koncepciója szerint a törvényszéken előterjesztett keresetlevélben mind a tényállásokat, mind a jogállításokat precízen kell megjelölni, nem elegendő, ha azokra a keresetlevél összességéből, illetve a bírói, illetve a másik fél általi elemző munka alapján lehet csak következtetni.^[23]

Kereset nélkül nincs per, de a kereset benyújtása nem jelenti minden esetben a perfüggőség beálltát az adott eljárás keretein belül (Pp. 129. §, Pp. 130. §).^[24] Ha a bíróság a keresetlevél áttételéről rendelkezik, a perfüggőség az adott bíróság előtt nem áll be, de azon bíróság előtt, amely bírósághoz a bíróság a keresetlevelet áttette, a bíróság az alperest a per első tárgyalására a keresetlevél megküldésével megidézheti, ha annak törvényi feltételei fennállnak. A keresetlevél áttétele nem jelenti, de nem is zárja ki a perindítás joghatályainak beálltát, ez attól függ, hogy azon bíróság előtt, ahová a keresetlevél áttétele megtörtént, sor kerül-e a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítására. A keresetlevél áttételéről rendelkező bírósági végzés elodázza a döntéshozatalt a keresetlevél tárgyalás kitűzésére való alkalmasságáról. A keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítása a perindítás létrejöttét – a keresetlevél alperes részére történő kézbesítését – megakadályozza.

A keresetjog absztrakt és konkrét jelentésben egyaránt megjelenhet. Plósz Sándor magánjogi és perjogi keresetjogot különböztetett meg, a perjogi keresetjog esetében – nézete szerint – még nincs szükségképpen magánjogi keresetjog, ezt nevezte absztrakt keresetjognak, az eljárásjogi keresetjogot pedig konkrét keresetjognak.^[25] Az absztrakt keresetjog esetén bárki keresetet nyújthat be a bíróságra anélkül, hogy mögötte valamely megsértett személyi vagy vagyoni magánjog állna. A konkrét keresetjog elmélete feltételezi, hogy a keresetindítás mögött valamilyen vélt vagy valós magánjogi jogsérelem áll fenn. Az absztrakt és konkrét

[22] A Polgári perrendtartásról szóló 1911. évi I. tc. 129. §.

[23] Az új Polgári perrendtartás koncepciója, 2015, 14–15. – új Pp. tervezete: 174. § (1) bek. b., c., az új Pp. törvényjavaslat 170. § (2) bek. b., c.

[24] Az új Pp. tervezete: 178. § – áttétel, 180. § – keresetlevél visszautasítása. Új Pp. törvényjavaslat 174. § – áttétel, 176. § – visszautasítás.

[25] Plósz, 1876, 50.

keresetjog-fogalomnál jelenik meg szemléletesen a „*lehetőség*” és a „*jogosultság*” kifejezések különbözősége. Az absztrakt keresetjog *lehetőség*, amely mindenkire megillet, a konkrét keresetjog viszont olyan *jogosultság*, amely csak azt illeti meg, akinek ténylegesen megsértett magánjoga vagy a kereset alapjául szolgáló valamely magánjogi jogviszonya fennáll. Az absztrakt keresetjog-elmélet képviselője, Plósz Sándor úgy fogalmazott, hogy „a keresettel peralapítást követelek, és pedig vagy joggal vagy jog nélkül, az előbbi esetben a peralapítást keresztülviszem, az utóbbi esetben nem”.^[26] A „*lehetőség*” és a „*jogosultság*” kapcsolata: a lehetőséget az eljárásjogi jogszabály (Pp.) biztosítja, a jogosultságot az anyagi jogi jogszabály (magánjog) alapozza meg. A „*lehetőség*” fogalomba beletartozhat (de nem feltétlenül tartozik minden esetben hozzá) a „*jogosultság*” kifejezés is, mert az minden – természetes és jogi – személyt egyaránt megillet a magánjogi jogviszony fennállása nélkül is, de a „*jogosultsága*” alapján, a mögöttes magánjogi jogviszonynál fogva a fél nem biztos, hogy él az eljárásjogi jogszabály adta „*lehetőséggel*”. A „*lehetőség*” pusztán elméletben létezik, a „*jog*” vagy „*jogosultság*” viszont ezzel szemben ténylegesen fennáll. Amire lehetőségem van, arra nincs feltétlenül jogosultságom is, amire viszont jogom (jogosultságom) van, arra nézve a lehetőségem is adott. A keresetindításra biztosított „*lehetőség*” ugyanakkor nem korlátlan, jogszabályi korlátja: a keresetlevelet – ha törvény eltérően nem rendelkezik – rendszerint csak a vitában érdekelt fél terjesztheti elő.^[27] A *hivatkozott konkrét, hatályos jogszabályi előírásban a lehetőség és a jogosultság összekapcsolódik*. A vitában való érdekelttség a fél részéről általában kifejezi a perbevitt joghoz kapcsolódó magánjogi kapcsolatot. A mindenki számára adott keresetindítási „*lehetőség*” ezáltal szűkül le az érdekelt felet megillető „*jogosultság*”-ra. A keresetindítási „*lehetőség*” az absztrakt keresetjog, az olyan keresetindítás, amely mögött megsértett magánjogi jogviszony áll, a konkrét keresetjoghoz kapcsolódik. A régi magyar jogirodalom szerint a pusztán *lehetőséggel*, az absztrakt kereseti joggal szemben állt a konkrét kereseti jog, az igazi kereseti jog, amikor már *nemcsak az ítélet hozatalára való ok* („*Anwartschaft auf judicium*”), hanem a kedvező ítélet meghozatalára való jog is ténylegesen fennforog. Beszélhetünk kedvező ítélet meghozatalára vonatkozó igényről, és minthogy az ítéletet az állam hozza, az ilyen igény *jogvédelmi igény* (*Rechtsschutzanspruch*) az állammal szemben áll fenn, és mert az ítéletben éri el célját, ítéleti igény (*Urteilsanspruch*).^[28]

[26] Plósz, 1876, 30.

[27] Pp. 3. § (1) bek.

[28] Bíró, 1912.

A keresetlevél tartalmi elemei (Pp. 121. § (1) bekezdése)^[29] és a keresetlevél idézés kibocsátás nélküli elutasítása (Pp. 130. § (1) bekezdése)^[30] a hatályos Pp.-ben – elvben – egymásra épül.^[31] A keresetlevél bizonyos tartalmi elemeinek hiánya a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítását vonhatja maga után. A keresetlevél hiányosságai alapján az eljárást kezdeményező fél előtt ott a lehetőség, hogy a bíróság hiánypótlásra hívja őt fel (Pp. 130. § (1) bek. j.). Azon tényadatok alapján (joghatóság, hatáskör, illetékesség hiánya, a perbeli jogképesség hiánya, a bírói út hiánya, *res iudicata*, keresetindítási határidő elmulasztása, jogi képviselő által hiányosan előterjesztett keresetlevél), amelyek hiánypótlás nélkül is a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítását vonják maguk után, a keresetlevél „korrekciójára” már nincs lehetőség. A Pp. 121. § (1) bekezdésének a.–e. pontjai közül a c. pont első fele (az érvényesíteni kívánt jog előadása) tárgyánál fogva kifejezetten *magánjogi kötődésű*, az a., b., d., e. pontok és a c. pont második fordulata (bizonyítékok előadása) kétségtelenül *a polgári eljárás-jog szabályaihoz kapcsolódik*. Az eljárásjogi előírások (Pp. 121. § (1) bek. a., b., d., e.) nem teljesítésének jogkövetkezménye eljárásjogi „szankció” alkalmazása

[29] A pert keresetlevéllel kell megindítani; a keresetlevélben fel kell tüntetni:

- a.) az eljáró bíróságot;
- b.) a feleknek, valamint a felek képviselőinek nevét, lakóhelyét és perbeli állását;
- c.) az érvényesíteni kívánt jogot, az annak alapjául szolgáló tényeknek és azok bizonyítékainak előadásával;
- d.) azokat az adatokat, amelyekből a bíróság hatásköre és illetékessége megállapítható;
- e.) a bíróság döntésére irányuló határozott kérelmet (kereseti kérelem);

[30] A bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül [125. § (1) bek.] elutasítja, ha megállapítható, hogy

- a.) a perre a magyar bíróság joghatósága a törvény vagy nemzetközi egyezmény rendelkezése alapján kizárt;
- b.) a felperes követelésének érvényesítése más bíróság vagy más hatóság hatáskörébe tartozik, vagy a perre más bíróság illetékes, de a 129. § rendelkezése a szükséges adatok hiányában nem alkalmazható;
- c.) a pert más hatósági eljárásnak kell megelőznie;
- d.) a felek között ugyanaból a ténybeli alapból származó ugyanazon jog iránt - akár ugyanazon bíróság, akár más bíróság előtt - a per már folyamatban van (128. §), vagy annak tárgyában már jogerős ítéletet hoztak (229. §);
- e.) a félnek nincs perbeli jogképessége (48. §);
- f.) a felperes követelése idő előtti, vagy - az elévülés esetét ide nem értve - bírói úton nem érvényesíthető ;
- g.) a pert nem a jogszabályban erre feljogosított személy indítja, vagy a per csak jogszabályban meghatározott személy ellen indítható, illetve meghatározott személyek perben állása kötelező, s a felperes e személyt ő (személyeket) - felhívás ellenére - nem vonta perbe;
- h.) külön jogszabály a keresetindításra határidőt állapít meg, ezt a felperes elmulasztja, és igazolási kérelmet sem ő terjeszt el, vagy azt a bíróság elutasítja;
- i.) a jogi képviselő által benyújtott keresetlevél nem tartalmazza a 121. § (1) bekezdésében ő foglaltakat, illetve ha a jogi képviselő nem csatolta a meghatalmazását, vagy nem fizették meg az eljárási illetéket;
- j.) a felperes a hiánypótlás végett (95. §) neki visszaadott keresetlevelet a kitűzött határidő alatt nem adta be, vagy ő újabb hiányosan adta be, és emiatt a keresetlevél nem bírálható el.

[31] Az új Pp. tervezete: 174. § (2) bek. a.–e. - a keresetlevél érdemi része, 180. § - a keresetlevél vizsgálata. Új Pp. törvényjavaslat 170. § (2) bek. - a keresetlevél érdemi része, 176. § - a keresetlevél vizsgálata.

(Pp. 130. § (1) bek.). Az érvényesített jog helytelen megjelölése következménye lehet a hatályos Pp. 130. § (1) bek. d. pont szerinti ok alapján a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítása (Pp. 128. § – a per folyamatban léte miatt, Pp. 229. § – az anyagi jogerő fennálltára figyelemmel). A keresetlevél elutasítása esetén a Pp. nem a 121. § (1) bek. a.–e. pontjaiban meghatározott okokra, hanem a jogszabály egyéb előírásaira utal vissza (Pp. 125. §, Pp. 129. §, Pp. 128. §, Pp. 229. §, Pp. 48. §, Pp. 124. § (2) bek., Pp. 95. §). A keresetjog és kereseti jog fogalom párhelyezése között gondolkodva a hatályos Pp. kereseti kérelemről rendelkezik, amely a bíróság döntésére irányuló határozott kérelmet jelöli. „Az érvényesíteni kívánt jog hiányos, helytelen, pontatlan megjelölése esetén a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítására – elvben – csak a hiánypótlásra kitűzött határidő alatti nem, vagy ismételten hiányos teljesítése miatt van mód és lehetőség, ha emiatt a keresetlevél nem bírálható el.” A bírói gyakorlat szerint a felek megfelelő perben állásának hiánya nem érdemi – ítéleti – igény elutasítási ok.^[32] A jogalkalmazás szerint ítélettel kell döntenie abban a kérdésben, hogy a megjelölt jogi érdek a keresetességi jogot megalapozza-e; jogi érdek hiánya miatt a per megszüntetésére nem kerülhet sor.^[33] A keresetességi jogot meg kell különböztetni a perindítási (kereseti) jogtól, az utóbbinak csak a perbeli jogképesség az előfeltétele, míg a keresetességi jog (perbeli legitimáció, igényérvényesítési jogosultság) ezzel szemben a fél és a per tárgya közötti anyagi jogi kapcsolatra vonatkozik.^[34] Annak eldöntése, hogy a felperest megilleti-e az általa érvényesíteni kívánt jog, az általa megjelölt tények, bizonyítékok elegendőek-e az anyagi jogi jogosultsága megállapításához, nem a keresetlevél eljárásjogi törvényben foglalt feltételei fennállásának vizsgálata körébe tartozik, hanem a kereseti kérelem érdemi elbírálása körébe tartozó kérdés.^[35] A bírói gyakorlat szerint „az olyan hiány, amely a perben hozandó érdemi döntésre lehet kihatással, nem a keresetlevél, hanem a keresetben érvényesített anyagi jog alapjául szolgáló bizonyíték hiánya, emiatt a keresetlevél idézés kibocsátása nélkül nem utasítható el.”^[36]

A kereset az állammal (bírósággal) szemben jogvédelmi kötelezettséget teremt: a bíróság köteles a keresetlevelet a bíróságra történt benyújtásától számított 30 napon belül megvizsgálni, azzal foglalkozni (Pp. 124. § (1) bek.).^[37] Farkas József megfogalmazása szerint a mai jogrendszer nem ismeri a jogvédelem megtagadását (*denegatio iustitiae*).^[38] A bíróság (állam) a benyújtott keresetlevelet, amely rendszerint kereseti kérelmet tartalmaz, nem hagyhatja figyelmen kívül. A kérelemre történő eljárás elvéből következően a keresetlevélnek a bíróságra

[32] BH 1992.587. – P. törv. I.20117/1992.sz.

[33] BH2004.421. – Legf. Bír. Gfv. VI. 31.599/2002.sz.

[34] BDT2005. 1145. – Fővárosi Ítéltábla 12. Gf. 40.153/2004/2.

[35] BDT2012.2647. – Fővárosi Ítéltábla 13.Gf. 40366/2010/2.

[36] EBH2001.545. – Legf.Bír.Gf. I.30.349/2000.sz.

[37] Az új Pp. törvénytervezete és az új Pp. törvényjavaslata nem állapít meg határidőt a bíróság számára a keresetlevél megvizsgálása tekintetében.

[38] Farkas, 1985, 559.

benyújtásával a fél részéről felmerülő jogvédelmi szükséglet, illetve jogvédelmi igény az állammal szemben már ki lett nyilvánítva. A biztosítási intézkedés, és a követelés végrehajtása mellett a keresetet tartalmazó keresetlevél az egyik formája az állammal szemben megfogalmazott jogvédelmi igénynek. Ha a keresetlevél a jogszabályi előírásoknak megfelel, annak megalapozottsága esetén természetesen is biztosítja a kérelmező számára a jogvédelmet. Abban az esetben viszont, ha a jog a felperest nem illeti meg, az állami igazságszolgáltató rendszer a felperes jogvédelmi igénye, illetve jogvédelmi szüksége hiányát állapítja meg (a bíróság elutasítja felperes keresetét). A bíróság előtti keresetindítás az állammal szemben a felperes számára feltételes jogvédelmi kötelezettséget teremt, hiszen természetesen abban az esetben realizálódik, ha felperes keresetindítása eredményes. Az alperes aspektusa szerint viszont az alaptalan keresetnek a bíróság nem adhat szabad utat, tehát a jogvédelem, illetve jogvédelmi kötelezettség negatív értelemben is megvalósulhat: az alperes jogvédelme abban az esetben állapítható meg, ha a bíróság a megalapozatlan keresetet elutasítja. Bacsó Jenő szerint a „keresettel a felperes az állam ellen fennálló keresetjogát gyakorolja, amennyiben ilyen joga van; minden egyéb esetben a keresetindítás nem joggyakorlás, hanem visszaélés annak lehetőségével”.^[39] A jogvédelem megadásának feltétele tehát a./ az eljárásjogi feltételek megléte (Pp.121.§) és b./ az anyagi jogi feltételek (bizonyított megsértett alanyi magánjog) fennállása. Az állam ez irányú kötelezettsége az állam által gyakorolt igazságszolgáltatási funkció gyakorlásából fakad.

A keresetindítás hozza mozgásba a polgári ügyek vonatkozásában az állam igazságszolgáltatási funkciójának gyakorlását. A fent előadottakhoz visszakanyarodva a keresetindítás (keresetjog) gyakorlása először a kezdeményező fél (felperes) és az állam között, majd a perindítás joghatályainak beállása után a bíróság és az alperes között közjogi jogviszonyt hoz létre. A peres felek közötti magánjogi jogviszony (*tartalom*) a keresetindítás által „közjogiasodik”, a peres eljárásban a bíróság és a felperes, illetve a tárgyalási szakaszban az alperes között is közjogi jogviszony(ok) létrejöttét indukálja (*forma*). A bírósági szervezet, mint az alkotmányos berendezkedés, az állami szervezet-rendszer része, a jogvita eldöntésének, a perbeli jog és kötelezettség fennállása megállapításának letéteményese (igazságszolgáltatási funkció gyakorlása).

III. A KERESET, A PP. CÉLJA, A PP. ALAPELVEI ÉS A JOGÉRVÉNYESÍTÉS FOLYAMATA

A hatályos Pp. a keresetet is magába foglaló keresetlevél tartalmi kellékei mellett természetesen a Pp. célját és alapelveit is tartalmazza. A Pp. 1. §-a szerint: „Ennek a törvénynek az a célja, hogy a természetes személyek és más személyek vagyoni

[39] Bacsó, 1910, 139.

és személyi jogaival kapcsolatban felmerült jogviták bíróság előtti eljárásban való pártatlan eldöntését az e fejezetben meghatározott alapelvek érvényesítésével biztosítsa.”^[40]

A Pp. 2. § (1) bekezdése szerint „a bíróságnak az a feladata, hogy – összhangban az 1. §-ban foglaltakkal – a feleknek a jogviták elbírálásához, a perek tisztességes lefolytatásához és ésszerű időn belül történő befejezéséhez való jogát érvényesítse.”^[41] E jogszabályhely a Pp. alapelveként rögzíti a tisztességes eljárás lefolytatásához és a perek ésszerű időn belül való befejezésének jogát.^[42]

A Pp. 1. §-a általános jelleggel („jogvita eldöntésében”) határozza meg a törvény célját, a törvény 2. § (1) bekezdése már konkrétan – a bíróság feladatára fókuszálva – jelöli meg a jogszabály egyik alapelvét.

A Pp. 2. § (1) bekezdése szerint – egyszerűbb és lényegre törő megfogalmazásban – a bíróságnak az a feladata, hogy a felek jogviták elbírálásához való jogát érvényesítse. A bíróság feladata a jogszabályi előírás szerinti közreműködés a jogérvényesítésben, a felek jogviták elbírálásához való jogának érvényesítésében. A felperes által kezdeményezett jogérvényesítés folyamatában az első lépés a kereset benyújtása a bíróságra (keresetindítás). A hatályos Pp. egyik alapelve a kérelemre történő eljárás elve, mely szerint „a bíróság a polgári ügyek körében felmerült jogvitát erre irányuló kérelem esetén bírálja el”.^[43] A keresetlelél bíróságra való benyújtása nélkül a fél szemszögéből nézve jogérvényesítés, a bíróság aspektusából szemlélve igazságszolgáltatás folyamata nem kezdődik el. A „törvény célja” fogalom (Pp. 1. §) – a törvény e fejezetében meghatározott alapelvek biztosításával történő jogérvényesítés – elvezet a konkrét keresetjog polgári eljárásjogi jogszabályi alapjához: ilyen kérelmet, ha a törvény eltérően nem rendelkezik, csak a vitában érdekelt fél terjeszthet elő.^[44] A vitában való érdekeltség fejezi ki az igényérvényesítő fél perbevitt joghoz fűződő kapcsolatát, amely mindig egy adott, meghatározott esetre vonatkozik (konkrét kereset, amely meghatározott jogra vonatkozik = konkrét keresetjog). A konkrét keresetjog kifejezi a keresetet előterjesztő fél keresetében érvényesíteni kívánt joghoz fűződő kapcsolatát, amely *azonos, illetve megegyezik a keres(h)et(őségi) joggal*. A keresethetőségi jog kifejezés magába foglalja a jogosultságot a perbeli igényérvényesítésre. A jogérvényesítés (igazságszolgáltatás) folyamata: a./ a fél kereseti kérelmének előterjesztése, amely megfelel a jogszabályi előírásoknak (Pp.121.§ (1) bek.); b./ a bíróságnak a törvény céljának megfelelő és a polgári eljárásjogi

[40] Az új Pp. tervezete: 1. § a törvény hatályát, a 2. §-7. § a törvény alapelveit rögzíti, a törvény célja fogalmat nem tartalmazza. Az új Pp. törvényjavaslat 1. §-a a törvény hatályát, a 2-6.§ a törvény alapelveit tartalmazza.

[41] Az új Pp. tervezete és az új Pp. törvényjavaslat a bíróság feladatait a polgári perben nem tartalmazza

[42] Az új Pp. tervezetében 12. § (a fegyverek egyenlősége), 4. § (a perkoncentráció elve). Az új Pp. törvényjavaslatban 3.§ a perkoncentráció elve, 4. § a felek eljárás-támogatási és igazmondási kötelezettsége.

[43] Pp. 3. § (1) bek. 2. mondat – az új Pp. tervezetében 9. § (1) bekezdése.

[44] Pp. 3. § (1) bek. 1. mondat – az új Pp. tervezetében 9. § (1) bekezdés második mondata.

alapelvek érvényesítésével ebben az eljárásban való közreműködése. A jogérvényesítéshez képest az igazságszolgáltatás annyiban tágabb, szélesebb körű kifejezés, hogy a polgári típusú ügyek mellett a büntető- és közigazgatási ügyek hatósági elbírálását is felöleli. Mindkét fogalomban felismerhető a bíróság szerepe: a fél a jogai érvényesítéséhez önmagában kevés, és az „igazságot” (a fél számára az „igazat”, az ő „igazságát”) a polgári (peres) eljárásban a közhatalmi hatósági jogkörrel felruházott bíróság tudja szolgáltatni. A „jogérvényesítés”-hez képest az „igazságszolgáltatás” a hivatalból kezdeményezett eljárásokra is kiterjed. A jogérvényesítés kifejezés a polgári ügyekben történő igazságszolgáltatással egyezik meg. A jogérvényesítés (igazságszolgáltatás) menete a fél és a bíróság kölcsönös és aktív együttműködése, közreműködése által valósul meg, amelyben a bíróságnak törekednie kell a törvény céljában és a törvény alapelveiben megfogalmazott előírások eljárása során való megvalósítására. A kereset, a Pp. célja, a Pp. alapelvei és a jogérvényesítés (igazságszolgáltatás) a fél és a bíróság aktivitása és közreműködése által teljes mértékben összekapcsolódik. A kereset(levél) megfelelő formában és törvényi előírások szerinti bíróságra történő benyújtása a fél kompetenciája, a Pp. céljának, alapelveinek alkalmazása a bíróság feladata, a két szereplő összműködése jelenti a jogérvényesítés (igazságszolgáltatás) folyamatát. Éless Tamás megállapítása szerint a bíróság a saját percelját (amely nem az anyagi igazság kiderítése), a jogrend védelmét az eljárási igazságosság biztosítása útján érheti el.^[45] A jogérvényesítés folyamatának elősegítése, előmozdítása érdekében a jogalkotó is előírást fogalmaz meg a jogalkalmazó számára. Ezt a jogszabályi előírást, törvényi kötelezettséget korábban Beck Salamon a jogérvényesítés megsegítése elvének nevezte, a hatályos Pp.-ben pedig a bírósághoz fordulás joga formájában jelenik meg.

IV. A KERESET, A BÍRÓSÁGHOZ FORDULÁS JOGA ÉS MAGYARORSZÁG ALAPTÖRVÉNYE

A kereset(levél) benyújtása a bírósághoz való fordulás jogának egyik megnyilvánulási formája. A bírósághoz fordulás első, bíróság előtti lépése a kereset(levél) bíróságra történő benyújtása. A keresetlevél benyújtása teljes mértékben önkéntes, a fél rendelkezési jogán alapul. A keresetindításhoz szükséges feltételeket a./ az Alaptörvény – az általános szintjén –, és b./ az ágazati törvények és annak meghatározott előírásai (pl. Polgári perrendtartás, a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény) – a konkrét megvalósulás szintjén – biztosítják és tartalmazzák.

[45] Éless, 2013, 614.

Magyarország Alaptörvénye XXV. cikke szerint „mindenkinek joga van ahhoz, hogy egyedül vagy másokkal együtt, írásban kérelemmel, panasszal vagy javaslatlal forduljon bármely közhatalmat gyakorló szervhez”.

Magyarország Alaptörvénye XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint „mindenkinek joga van ahhoz, hogy (...) valamely perben a jogait és kötelességeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el”.

A bírósághoz fordulás jogát és a tisztességes eljáráshoz való alkotmányos alapjogot is tartalmazza az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése. A bírósághoz fordulás joga az Alaptörvényben biztosított, minden állampolgárt megillető alkotmányos alapjog. Kengyel Miklós megfogalmazása szerint „a bírósághoz fordulás jogának a biztosítása a jogállamiság legfontosabb ismérvei közé tartozik. Legáltalánosabb értelemben azt jelenti, hogy a jogalanyok az államtól a jogvitáik eldöntését követelhetik”.^[46] A Pp. erre vonatkozó jogszabályi előírása szerint „a bíróság – jogszabályban előírt esetekben – kérelemre segítséget nyújt ahhoz, hogy a fél jogai, illetve törvényes érdekei védelmében bírósághoz fordulhasson”.^[47] Ennek teljesülése érdekében a bíróság „köteles a felet – ha nincs jogi képviselője – perbeli eljárási jogairól és kötelezettségeiről, valamint a pártfogó ügyvédi képviselőt engedélyezésének lehetőségéről a szükséges tájékoztatással ellátni”.^[48] A bírósághoz fordulás joga^[49] mindenkit megillet, de az anyagi lehetőségei korlátozottsága miatt az eljárási illeték lerovását nem tudja mindenki teljesíteni, és jogi képviselőt sem tud mindenki a perbeli képviselőre meghatalmazni. Ennek keretében a fél a polgári bíróság előtti eljárásban költségkedvezményt (személyes és tárgyi költségmentességet, illetve személyes és tárgyi illeték-feljegyzési jog kedvezményét) vehet(i) igénybe, és a bíróság tájékoztatja, hogy a kormányhivatalok Igazságügyi Szolgálatától – a törvényben meghatározott feltételek teljesülése esetén – ingyenes jogi segítségnyújtást kaphat, illetve pártfogó ügyvéd kirendelését kérheti. A fél bírósághoz forduláshoz való jogát mozdíthatja elő a családsegítő és gyermekjóléti szolgálat által rászorultsági alapon biztosított ingyenes jogsegélyszolgálat. A bírósághoz fordulás alkotmányos alapjoga (Magyarország Alaptörvénye XXV. cikk) a bírósághoz intézett „kérelem”, amelynek léte – bíróság döntésére irányuló határozott kereseti kérelem formájában – a keresetlevél esetében is alapelem (121. § (1) bek. e. pont). A bírósághoz fordulás joga Magyarország Alaptörvényében és a hatályos Pp.-ben kísértetiesen hasonló terminológiát alkalmaz: mindkét esetben „perbeli jogról és kötelezettségről” van szó.

[46] Kengyel, 1989, 137.

[47] Pp. 7. § (1) bekezdése – új Pp. tervezet 14. §. Az új Pp.törvényjavaslat 6.§-a a bíróság közzehatási kötelezettsége.

[48] Pp. 7. § (2) bek. első mondat. A többször módosított, hatályos Pp. 7. § (1)–(2) bekezdését az 1999. évi CX. törvény 2. §-a állapította meg, 2000. január 1-jei hatállyal.

[49] A bírósághoz fordulás jogát több ENSZ-dokumentum rögzítette, így az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata (1948), a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (1966), valamint az Európai Tanács égisze alatt megszületett Emberi Jogok Európai Egyezménye (1950).

A bírósághoz fordulás joga alaptörvényi meghatározásakor „valamely perben jogait és kötelezettségeit” jogszabályi formulában a per alapjául szolgáló anyagi (magán-jogi) jogról és kötelezettségről rendelkezett az alkotmányozó, míg ezzel szemben a Pp.-ben a bíróság tájékoztatási kötelezettsége perbeli – a fél jogérvényesítését elősegítő, előmozdító – eljárási jogra és kötelezettségre vonatkozik. A bírósághoz fordulás (és a tisztességes eljárás) jogára vonatkozó, a per érdemi elbírálására vonatkozó alaptörvényi előírásnak („valamely perben jogait és kötelezettségeit”) a hatályos Pp. törvény céljára vonatkozó előírásában („jogvita... eldöntése”) köszön vissza. Farkas József a bírósághoz fordulás jogát azonosítja a keresetjog egyik fajtájával, a Plósz Sándor által konstruált ún. absztrakt keresetjoggal, amelyet a szocialista jogok, mint processzuális értelemben vett keresetjogot tárgyalnak, de elhatárolta azt a keresetjog másik fajtájától, a materiális keresetjegtől.^[50]

A bírósághoz fordulása jogának ebben a formában való jogszabályba iktatása illeszkedik a nemzetközi tendenciához is. Elég, ha arra gondolunk, hogy az Egyesült Királyságban 1999-ben fogadták el az *Access to Justice Act*-et. A bírósághoz fordulás joga, hasonlóan az *igazságszolgáltatási igény*hez, a keresetjog egyik modern változatának, kifejeződésének tekinthető.^[51] Kengyel Miklós polgári eljárásjogi egyetemi tankönyve szerint a feleknek az állammal szembeni igazságszolgáltatási tevékenység kifejtésére vonatkozó igénye a jogvédelem iránti kérelem benyújtásával keletkezik. Az igazságszolgáltatási igény nem lehetőség, hanem igazságszolgáltatási tevékenység kiváltására irányuló alanyi közjog, amely alkotmányos alapokon nyugszik.^[52] A jogvédelmi (kedvező ítéletre való) igény helyett – Kengyel Miklós nyomán – az újabb jogirodalomban az igazságszolgáltatási igény fogalma domborodik ki. Az igazságszolgáltatási igény (*Justizanspruch*) alapján a bíróság köteles a perben anyagi jogot alkalmazni, a jogvitát a felperes vagy az alperes javára eldönteni. A tankönyv szerint a bírósághoz fordulás joga elnevezéséből adódóan szűkebb az igazságszolgáltatási igénynél, mert az csak a bíróság által nyújtott jogvédelemre vonatkozik. A bírósághoz fordulás joga magába foglalja a keresetindításhoz való jogot és a bíróság érdemi döntésére vonatkozó igényt. A hivatkozott egyetemi tankönyv szerint a bírósághoz fordulás joga tartalma alapján egyfelől több mint az absztrakt keresetjog elméletben megfogalmazott keresetindítási lehetőség, másfelől kevesebb, mint a konkrét-keresetjog elméletben feltételezett jog a bíróság kedvező ítéletére.^[53] Az Alkotmánybíróság is foglalkozott több határozatában a bírósághoz fordulás jogával. A taláros testület szerint az állam kötelezettsége a polgári jogok és kötelezettségek bírói útjának biztosítása. A bírósághoz fordulás joga alapvető jog – az AB szerint – nemcsak a beadványok előterjesztésére szorítkozik, hanem a bírósági eljárásban a fél pozícióját biztosítja

[50] Farkas, 1985, 559.

[51] Kengyel, 2013, – http://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/tamop425/2011_0001_520_magyar_polgari_eljarasjog_ch04.html 7.o. – a forrás letöltésének dátuma: 2015. november 25.

[52] Kengyel, 1989, 7.

[53] Kengyel, 1989, 7.

a személyeknek. A bírósághoz fordulás joga általános eszköze az állampolgárok (és más személyek) jogai és törvényes érdekei védelmének.^[54] A grémium a bírósághoz fordulás tekintetében a keresetindítási jog időbeli korlátozását azonban a jogbiztonság követelményének teljesülése miatt indokolhatónak tartotta. Az Alkotmánybíróság szerint az orvosláshoz hasonlóan a bírósághoz fordulás joga az Alkotmány által deklarált többi alapjoghoz nem abszolút jellegű jogosultság, hanem a „jogállamiság elemeként megjelenő jogbiztonság korlátai között juthat csak érvényre”.^[55] Az Alkotmánybíróság szerint megállapítható a bírósághoz fordulás jogának sérelme akkor is, ha a jogi szabályozás ugyan biztosít bírói utat, de valójában nincs tere bírói mérlegelésnek.^[56]

V. KÖVETKEZTETÉSEK

A bírósághoz fordulás joga jogosultság az állampolgár oldalán, és kötelezettség a bírósági szervezet részéről (az Alaptörvény Államra vonatkozó 25. cikk (1)–(2) bekezdései alapján). A keresetjog és a kereseti jog alapján a bírósághoz fordulás jogán keresztül az eddig elmondottak szerint látható, hogy a félnek mindez nemcsak lehetősége, hanem joga is. Az állam oldalán ugyanakkor a fél bírósághoz fordulása a kérelemmel való foglalkozási és ügyintézési kötelezettséget teremt. Magyarország Alaptörvénye Államra vonatkozó fejezete 25. cikk (1) bekezdése szerint „a bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységet látnak el”. Magyarország Alaptörvénye 25. cikk (2) bekezdése szerint „a bíróság dönt (...) magánjogi jogvitában”. A bíróság alkotmányos alapokon nyugvó igazságszolgáltatási funkciója nem jelent döntési monopóliumot is egyben. Az igazságszolgáltatási feladatot ellátó közjegyzői szervezet is rendelkezik döntési jogosultsággal, önálló határozatot hozhat, amely végrehajtható (előzetes bizonyítás, fizetési meghagyás, közjegyzői okiratba foglalt határozat, amely alapján végrehajtás kezdeményezhető). A fizetési meghagyás kibocsátása esetén, ha a kötelezett nem él ellentmondással, a fizetési meghagyás jogerőre emelkedik.^[57] A bíróság kizárólagosan jogosult „ítélet” formájában döntést hozni, jogvitát elbírálni az igazságszolgáltatás tág

[54] 59/1993. (XI. 29.) AB határozat.

[55] 935/B/1997. AB határozat.

[56] 39/1997 (VII.1.) AB határozat.

[57] *A közjegyző több szempontból a hivatásos bíróhoz hasonló közjogi jogállással bír: a./ eljárása során csak a törvénynek van alávetve és nem utasítható (a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (Ktv.) 2. § (1) bek.), b./ közjegyző az ügyekben részrehajlás nélkül, hivatását személyesen köteles ellátni (Ktv. 2. § (2) bek., c./ a közjegyző nem járhat el abban az ügyben, amelyben, mint bíró a Pp. bíró kizárására vonatkozó szabályai szerint sem járhatna el (Ktv. 4. §), d./ a közjegyző végzése a jogorvoslat szempontjából a járásbíró végzésével azonos (Ktv. 5. § (2) bek.), e. a közjegyző tisztsége ellátásán kívül csak tudományos, művészi, irodalmi, oktató és műszaki alkotó munkát, továbbá sporttevékenységet végezhet keresőtevékenységként (Ktv. 7. § (1) bek.). A Ktv. 1. § (4) bekezdése szerint a közjegyző a jogszabály által meghatározott hatáskörében az állam igazságszolgáltató tevékenysége részeként jogszolgáltató hatósági tevékenységet végez.*

értelemben vett más szereplői (közjegyzői szervezet, ügyészség, rendőrség^[58]) ilyen kompetenciával, mindkét ellenérdekű félre kiterjedő döntési jogosultsággal nem rendelkeznek.

A kereset útján a polgári perben főszabály szerint érvényesül a bírósághoz fordulás joga, a polgári (peres) eljárásban az állam igazságszolgáltatási tevékenységét/igazságszolgáltatási funkciójának gyakorlását a keresetlevél bíróságra történő benyújtása váltja ki (kérelemre történő eljárás elve). A folyamat lépésről lépésre felépíthető: a./ a bírósághoz fordulás joga, melynek része b./ a kereset benyújtása (keresetjog-kereseti jog), amely c./ a fél számára jogérvényesítés, míg a bíróság igazságszolgáltatása keretében, polgári (peres) eljárásban folyik. A kereset bíróságra való előterjesztésekor a fél (kezdeményező) egyúttal a bírósághoz fordulás jogát is gyakorolja, amely az absztrakt (processzuális) és konkrét (magánjogi vagy materiális) keresetjogot is magában foglalhatja attól függően, hogy mögötte pusztán elméleti lehetőség, vagy tényleges jogosultság áll fenn. A kereset bíróságra való benyújtásakor az állam (címezett) a bíróság útján az alkotmányos alapokon álló igazságszolgáltatási funkcióját is ellátja.

A kereset hátterében a jogvédelem állammal szembeni érvényesítése áll, a jogvédelem folyamatát a keresetet előterjesztő fél oldaláról írja le. A jogvédelem fél általi érvényesítése (magánjog) a bíróság igazságszolgáltatási tevékenysége gyakorlását váltja ki (közjog). A fél részéről felmerülő jogvédelem iránti igény magánjogi, míg a bíróság szemszögéből megragadott igazságszolgáltatási vagy jogszolgáltatási kötelezettség közjogi (alkotmányjogi-államjogi) gyökerű. A jogérvényesítés kötelező bírósági útra való tartozását a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. V. törvény (Ptk.) 1:6. §-a is megerősíti: „az e törvényben biztosított jogok érvényesítése – ha törvény eltérően nem rendelkezik – bírói útra tartozik”. A jogérvényesítés folyamatában a bíróság döntési monopóliumát jogszabály állapítja meg. Az igazságszolgáltatás más szereplői előtt polgári jogi jogviszonyon alapuló jogok érvényesítése a hivatkozott jogszabályi előírás alapján nem lehetséges. A jogérvényesítés véghezviteléhez szükségesek azok az eljárási törvény által meghatározott és a bíróság előtti polgári peres eljárásban érvényesülő garanciális szabályok, amelyek más hatóság vagy állami szerv előtti eljárásban hiányoznak. A jogérvényesítés folyamata kétirányú, mindkét eljárásban részt vevő oldal a saját jogait, érdekeit igyekszik kifejezésre juttatni, a hatóság által elfogadtatni. Még egy olyan eljárás a polgári jogi jogviták körében, amely kétoldalú és garanciális eljárási szabályok által védett, a polgári peres eljáráson kívül nincs. A polgári peres

[58] Az ügyészség az igazságszolgáltatás közreműködőjeként érvényesíti az állam büntetőigényét a büntetés-végrehajtási törvényben meghatározott feltételek szerint (az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. tv. 1. § (1) bek. első fordulat). A rendőrség az Alaptörvényben és e törvényben vagy más törvény felhatalmazása alapján *bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatokat lát el* (a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. tv. 1. § (2) bek.). Az Alaptörvény 25. cikk (1) bekezdése rögzíti, hogy a bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységet látnak el, az ügyészség pedig *az igazságszolgáltatás közreműködőjeként*, mint közvédlő az állam büntetőigényének kizárólagos képviselője (Alaptörvény 29. cikk).

eljárásban minden kereseti és viszontkereseti kérelem (ellenkérelem) jogérvényesítésre irányul. Az eljárásban való részvételre kényszerített alperes, az eljárás elszenvedője az érdemi védekezése által és útján szintén jogérvényesítésre törekszik. Az igazságszolgáltatás és a magánjogi jogviták bíróság által történő elbírálásának alkotmányos alapja mellett a fél (jogalany) aspektusából a hatályos Ptk. és a hatályos Pp. is tartalmaz jogszabályi előírást. A keresetet tartalmazó keresetlevél bíróságra történő benyújtásával a „jogérvényesítés” fogalom tehát a Ptk.-ban is megjelenik, a hatályos Pp. ezt kiegészíti annyiban, hogy a felet megillető jog érvényesítésében a bíróság segítséget nyújt, abban közreműködik. A peres fél részéről fennálló jogvédelmi igény hátterében magánjogi jogvita áll, míg a bíróságot terhelő igazságszolgáltatási tevékenység hátterében az állam igazságszolgáltatási feladatából következő közjogi (alkotmányjogi) – Alaptörvényen alapuló – kötelezettség állapítható meg.

IRODALOM

- *Az új Polgári perrendtartás koncepciója (2015).* – A Kormány 2015. január 14. napján megtartott ülésén elfogadott Koncepció.
- Bacsó Jenő (1910): *A jogvédelem előfeltételei a polgári perben.* Máramarossziget.
- Bacsó Ferenc– Beck Salamon – Móra Mihály – Névai László (1959): *Magyar polgári eljárásjog.* Tankönyvkiadó, Budapest.
- Bíró Balázs (1912): Perjogi elméletek az 1911. évi I. t-cikkre tekintettel. In: *Az Erdélyi Múzeum Egyesület Jog- és Társadalomtudományi Szakosztályának Kiadványai* 3. füzet 1910/12.évi szakosztályi előadások. (szerk.: Bochkor Mihály) Kolozsvár. 74–92.
- Czuczor Gergely – Fogarasi János (1862): *A magyar nyelv szótára.* 3. kötet első füzet. Pest.
- Éless Tamás (2013): Szerkezeti alapkérdések a polgári per kapcsán. *Magyar Jog* 10. szám, 613–616.
- Éless Tamás – Parlagi Mátyás (2014): Az érvényesített joghoz kötöttség. In: *Egy új polgári perrendtartás alapjai.* (szerk.: Németh János – Varga István). HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 355–361.
- Farkas József (1985): Az eljárásjog néhány alapvető elve és a polgári eljárásjog átfogó újraszabályozása. *Jogtudományi Közöny* 10. szám, 558–565.
- Kengyel Miklós (1989): A keresettől a bírósághoz fordulás jogáig. *Studio Iuridica* 118. Pécs. 137–149.
- Kengyel Miklós (2013): *Magyar polgári eljárásjog 2013.* – http://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/tamop425/2011_0001_520_magyar_polgari_eljarasjog_/ch04.html 7.o
- Király Lilla (2012): A keresetjog elméletek érvényesülése a gyakorlatban. *Jura* 2. szám, 118–136.
- Magyar Gyéza (1924): *Magyar Polgári Perjog.* Második, teljesen átdolgozott kiadás Budapest, Franklin.
- Nizsalovszky Endre (1940): *Az alanyi magánjog és a perjog.* Akadémiai széki foglaltó 1940. február 10. <http://nizsalovszky-endre.blogspot.hu/p/az-alanyi-maganjog-es-perjog.html>
- Novák István (1966): *A kereset a polgári perben.* Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.

- Pákozdi Zita (2014): A pertárgy fogalma jog-összehasonlító megközelítésben. In: *Egy új polgári perrendtartás alapjai* (szerk.: Németh János – Varga István). HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 328–354.
- Plósz Sándor (1876): A keresetjogról: két közlemény. In: *Magyar Igazságügy* V. kötet, 1876. március és április havában kiadott III. és IV. füzet.
- Rátonyi Tamás (1971): A keresetjog meghatározásának kérdései. In: *Polgári eljárásjogi füzetek* 1. ELTE ÁJTK, 5–26.
- Sárffy Andor (1846): *Magyar polgári perjog*. Grill Károly Könyv-kiadóvállalata, Budapest.
- *Törvénytudományi Műszótár* (1843) Pest.
- http://www.kormany.hu/download/c/4c/a0000/20160411%20Pp%20el%C5%91terjeszt%C3%A9s_honlapra.pdf
- <http://www.parlament.hu/irom40/11900/11900.pdf>

Halál Velencében XXXIII.